

80.

5

Rusijos Komunistų Partija.
Lietuvos ir Baltarusijos Komunistų Partija.

Visų šalių proletarai, vienykitės!

Biblioteka

Instituto Gospodarsko Spolacznoego

Z Angarietis.

№ _____

Lauko darbininkų komitetai

Lietuvoj.

Depiit buale

okr. 17 - 24

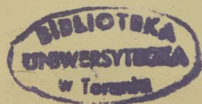
Издано Л. С. С. С. Р. С. К.

Работа 3 руб.

КОМУНИСТА КНИГОВЕЛИС.

№ 26 :: 1920 m.

345802

K. 313/63

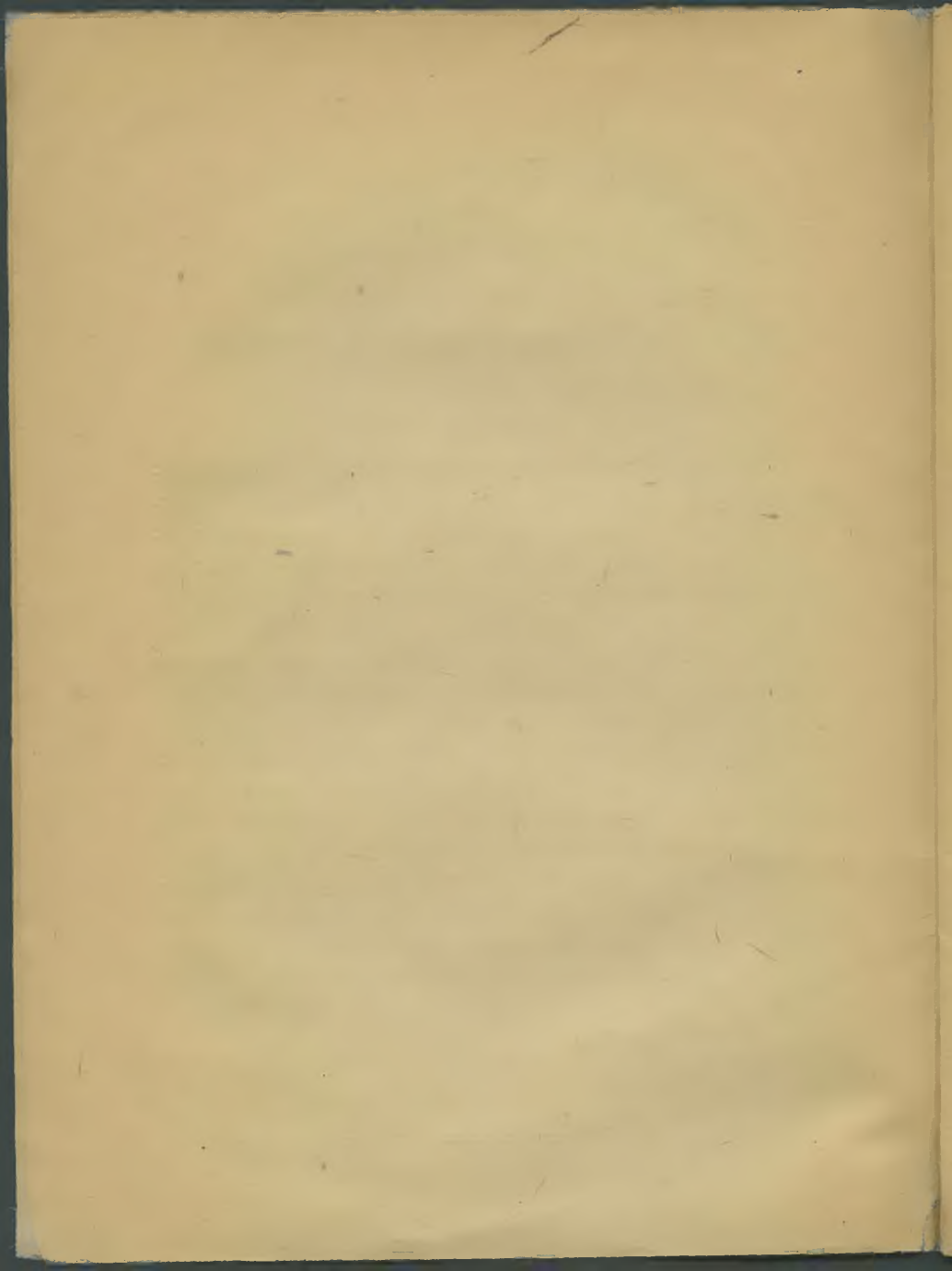
Lauko darbininkų komitetai Lietuvoj.

Ižanga.

Tai bus pirmas mėginimas parašyti nors nedidelę knygutę apie lauko darbininkų komitetus Lietuvoj. Išanksto prisieina pasakyti, kad raštas toli gražu ne pilnas bus. Dalykas naujas ir jis reikalautų nuodugnaus tyrinėjimo. Reikėtų žinoti, kaip atsirado lauko darbininkų komitetai, kaip jie veikė, kaip į juos žiūrėjo baltagvardiečių vyriausybė, su kokiais persekiojimais jie susidurdavo. Tas viskas reikalinga, kad žinoti, kaip toliau elgtis. Deja, dar neatėjo laikas, kad mes galėtume tą viską prigulinčiai iširti. O tuo tarpu jau šendien laikas pažiūrėti nors į kaikuriuos lauko darbininkų komitetus, susipažinti nors su kaikuriomis jų veikimo kliutimis. Už tai prisieina naudotis tik nedidele mežiaga, kuri buvo prieinama rašant šį raštą. Aš manau, kad visgi šis raštas suteiks nemaža naudos lauko darbininkams, ir paragins juos sparčiau imtis darbininkų komitetų organizacijos.

Z. Angarietis.

I. Pirmi žingsniai.

---

1. Tarybos dvaruose.

Iš pradžių nebuvo aišku, nuo ko pradėti lauko darbininkų organizacijas, ypač dar tuomet, kada Lietuva buvo vokiečių okupantų rankose. Tokia buvo darbo kruva, gabių darbininkų truko, ir stačiai nežinia buvo nuo ko pradėti darbas: ar nuo profesinių sąjungų, kad organizuoti lauko darbininkus dėl kovos dėl geresnio gyvenimo ar dėl politinės kovos. Bet gruodžio mėnesį (1918 m.), kada aiškiai buvo matyti, kad jei ne rytoj, tai poryt Lietuvoj bus Tarybų valdžia, organizuoti darbininkus ypatingai dėl ekonominės kovos jau kaip ir pervėlu. Jau maža buvo laiko darbininkams vien rūpintis darbo dienos sutrumpinimu ar algos pakėlimu, o ypač tame laike, kada nežinoma buvo, ar pasiliks y toj tie dvarininkai, kuriems šendien reikėtų statyti tuos ekonominius reikalavimus. Vis vien dvarininkai bus išvyti, ir nėra no su jais erzytis. Be to į porą savaitių negalima suorganizuoti tokios lauko darbininkų sąjungos, kuri galėtų šį tą nuveikti.

Kits klausimas buvo toks: ar organizuoti lauko darbininkų tarybas, kurios vokiečiams išėjus, tuoj galėtų imti į savo rankas vietos valdžią? Bet ir čionai buvo dvi kliutys: laukų darbininkų supratimas buvo labai žemas, ypač Vilniaus gubernijoje, ir daugelis lauko darbininkų dar nematė nieko daugiau toliau savo dvaro. Toliau, negalima buvo tvirti tarybas, kaipo valsčių valdžios organus vien iš darbininkų, jei Lietuvoj apščiau yra mažžemių, kurių žymi dalis mažai kuo skiriasi nuo paprastų samdininkų. Už tai pilnai teisingos buvo tos Laikinosios Revoliucinės Lietuvos Darbininkų ir Valstiečių Valdžios instrukcijos, kuriose buvo pasakyta: „Visur, kur dar neišrinktos

darbininkų, bežemių ir mažažemių Valstiečių Tarybos Lietuvoj tuojau pradėti rinkimus. Po rinkimų Tarybos turi imti valdžia vietose į savo rankas“.

Bet visgi dar truko darbininkų organų, kurie netarpiškai paliestų dvarus, kurie tuojau galėtų imti juos į savo rankas. Nors Laikinosios Darbininkų Valdžios buvo pasakyta, kad „kaimų darbininkų, bežemių ir mažažemių atstovų Tarybos tuojau turi imti (savo) žinion dvarus ir stambių ukininkų ukius“, bet aišku buvo, kad ko tai dar truksta, o ypač jei atsimysim, kad tų Tarybų dar kaipi ir nebuvo.

Gruodžio mėnesį (1918 m.) iš pradžių Lietuvos ir Baltarusijos Komunistų Partijos Centro Komitetas, o vėliau Laikinoji Revoliucinė Darbininkų ir Vargesniųjų Valstiečių Valdžia išleido instrukcijas apie darbininkų, bežemių ir mažažemių atstovų tarybų rinkimus, kur buvo pasakyta: „Stambiuose dvaruose renkamos atskiros tarybos. Smulkus dvarai, o taipogi stambių ukininkų darbininkai susivienija, kad kartu išrinkti bendrą darbininkų tarybą“.

Tokiu budu greta darbininkų, bežemių ir mažažemių tarybų valsčiuose dar turėjo pasirodyti darbininkų Tarybos dvaruose. Jos buvo reikalingos kaip valdžios organai, kad apsaugoti dvarus nuo buoželių ir buožių plėšimu. Bet nuo pat pradžių buvo aišku, kad dvarų Tarybos ilgainiui turės likti dvaro darbininkų komitetais. Išpradžių tie faktiški darbininkų komitetai buvo pavadinti ne komitetais, bet tarybomis, kad priduoti jiems daugiau autoriteto, kad pastatyti prieš parapijinius lietuvių komitetus. Pagalios, visa jų svarba priklausė ne nuo vardo, bet nuo turinio, nuo to, kokiomis teisėmis turėjo naudotis tos tarybos.

Apie dvaro darbininkų teises mes randam kai-kurias žinias „Komuniste“, kuris Vilniuj pradėjo eiti dar prie vokiečių okupantų. Gruodžio 22 d. „Komunistas“ rašė: „Dabar Lietuvos darbininkus laukia sunkus ir svarbus darbas, Dvarų ir ukininkų darbininkai tuoj turi rinkti savo tarybas, turi organizuotis ir imti dvarus į savo rankas. Tenai, kur dar negalima jų paimti į savo rankas, tenai darbininkai turi uždėti savo kontrolę, turi prižiūrėti dvarus ir jų ukį. Suskaičiuoti ir užrašyti kiek yra grūdų, galvijų, inventoriaus ir t. t. Tą viską turi pa-

imi savo globon. Toliau darbininkų uždavinys žiurėti, kad nieks nenaikintų turtų, neplėštų, nevogtų, kad nieks negrobtų žemės ir t. t.“ Tas visas darbas reikalingas ne tam, kad dvarai pakliūtų pavieniams darbininkams. Dvarų „žemės turės priklausyti ne pavieniams asmenims, bet visai darbininkų klesai.“ „Ir užtai, kol žemės klausimas galutinai neišrištas Lietuvoj, darbininkų uždavinys saugoti tą turta, kuris turi priklausyti jiems,“ Bet, kaip mes jau žinom, turi priklausyti ne pavieniems, bet visai darbininkų klesai, tai yra visai darbininkų respublikai.

Gruodžio 24 d. „Komunistas“ mokino lauko darbininkus rinkti savo tarybas dvaruose ir rodė, ką jos privalo veikti. „Didesniuose dvaruose,—rašė „Komunistas“, darbininkai turi rinkti savo tarybas. Mažesni dvarai, o taipogi stiprių ukininkų darbininkai renka bendras tarybas. Šių tarybų svarbiausias uždavinys bus paimti savo globon dvarus ir stiprių ukininkų ukius“.

Gruodžio 29 d. „Komunistas“ vėl gryžta prie darbininkų tarybų rinkimo klausimo ir smulkiau pasakoja, kaip rinkti tarybas dvaruose ir ką joms veikti. „Komunistas“ pataria į dvaro darbininkų Tarybą rinkti tris atstovus, arba ir daugiau, jei dvare dirba didesnis darbininkų skaitlius.

Be augščiau paminėtų pareigų ant dvaro darbininkų tarybos dar uždedama pareiga išvaryti iš dvaro dvarininkus. „Komunistas“ rašė: „Dvarininkas turi but pašalintas ir tik išimtinuose atsitikimuose gali but leista jam gyventi (dvare) dar kokį mėnesį, kol jis sau neras kitos vietos. Jei dvarininkas grasintų, jis tuoj turi but išvytas iš dvaro arba pristatytas prie sunkiausių darbų dvare. Pastarame atsitikime dvarininkas gauna tokią pat alga, kaip ir kiti darbininkai.“ Bet dvaro komitetas nėra vyriausia valdžia dvare. „Visuose svarbiausiuose atsitikimuose turi but šaukiami bendri visų dvaro darbininkų susirinkimai“. Tokios tarybos reikalingos ne tik didesniuose dvaruose, bet ir mažesniuose ir pas ukininkus. Pas ukininkus „kelių stiprių ukininkų darbininkai“ „taip pat renka bendras tarybas ir taip pat elgiasi su stipriais ukininkais, kaip dvaro darbininkai su dvarininkais“.

Maža to. Net pareiga yra dvaro ir ukininkų darbininkams imti dvarus į savo rankas. „Dvarų ir stiprių ukininkų darbininkai,—rašo „Komunistas“,—atsakys už dvarus ir tų ukininkų žemes prieš visus Lietuvos darbininkus.“

Be augščiau paminėtų lauko darbininkų tarybų (komitetų) pareiga, jos turi ir kitas pareigas. „Darbininkų tarybos,—rašė „Komunistas“,—turės rūpintis ginkluoti kaimo darbininkus, kad reikalui atėjus su ginklu rankoj ginti savo teises. Toliau reikės rūpintis darbininkų susipratimo kėlimu, jų organizavimų. Reikės įtaisyti bibliotekas (knygynus), skaityklas, лекcijas, išsirašyti laikraščius ir t. t.

2. Kontrolė.

Taigi dar gruodžio mėnesį 1918 m. nusistatė aiškus lauko darbininkų komitetai, kurie tuomet dar vadinosi tarybomis, uždavinys: tenai, kur galima, visai imti į savo rankas dvarus, varyti laukan dvarininkus, o kur darbininkų jėgos dar ne taip stiprios, kur dvarininkai gali gauti pakankamai pagalbos nuo baltagvardiečių valdžios tenai tik kontroliuoti dvarus. Kartu darbininkų komitetai turi ginkluoti darbininkus ir rūpintis jų švietimo kėlimu.

„Komunisto“ žodžiai ir Darbininkų Valdžios įsakymai nebuvo tuščiais. Tai buvo gyvas klausimas. Daugelyj vietų lauko darbininkai skubiai ėmėsi organizuotis ir kontroliuoti dvarus. Daugelyj vietų dvaro darbininkai surašė visą dvaro turta, kitur atėmė raktus, neleido išvežti iš dvarų grūdų ir kito maisto be komiteto leidimo. Pagalios, dvaro darbininkų komitetams greit prisiėjo susiremti su tomis valsčių tarybomis, kurios pakliuvo į buoželių rankas. Pavizdžiui, Šumskų (Viln. p.) valsčiaus taryba pradėjo žiūrėti į Šumskų dvarą kaip į savo nuosavybę, o į Šumskų dvaro darbininkus kaip į savo bernus. Jei reikėjo maisto ar pašaro raudonajai armijai ar kitiems reikalams, tai Šumskų valsčiaus taryba niekadus neliesdavo buožių, bet atimdavo iš dvaro paskutinius grūdus. Į vidaus dalykų liaudies komisariatą eidavo skundos ir iš įvairių kitų dvarų, kad dabar dvaro darbininkai lieka „mužikų“ bernais. Panašių skundų nemaža buvo ir pirmame Lietuvos lau-

ko darbininkų suvažiavime. Malėtų kreize, kai kurie dvaro darbininkų komitetai atsisakė klausyti Malėtų revkomo ar ispolkomo, tik dėl to, kad tas revkomas ar ispolkomas, susidedantis ne iš proletarų, apiplėsdavo dvarus. Tenai darbininkų komitetai, saugodami dvarų turtą net apskelbė karą Malėtų „Tarybų valdžiai.“ Malėtų „Tarybų Valdžios“ atstovas (Višnevskis) po kelis kartus buvo skustis vidaus dalykų komisariate ant „kontr-revoliucinių“ darbininkų. Skundų pasekmė buvo ta, kad vidaus reikalų liaudies komisariatas nutarė išvaikyti „Malėtų respublikos“ „tarybų valdžią“, kaip tokią, kuri eina prieš bendrą Tarybų valdžios politiką ir kuri savo netikusiais žingsniais žemina tarybų valdžios vardą darbininkų akyse.

Tiesa, vietomis prie dvarų darbininkų komitetų prisislėdavo dvarininkų agentai (dvarų užveizdos, lekajai, „pakaėjaukos“) ir net dvarininkų šeimynų nariai. Tai budavo tenai, kur darbininkai tamsesni, kur jie bailesni, kur dvarininkai gudresni. Vietomis dvarininkams rūpėjo paimti į savo rankas darbininkų komitetus, kad paskui su jų pagelba patiems šeiminkauti savo dvaruose. Vidaus reikalų liaudies komisariate buvo skundų, kuriose buvo nurodyta daug tokių atsitikimų, kur darbininkų komitetuose tupėjo dvarininkų agentai, o viename Vilniaus pavieto dvare dvaro komitetas buvo iš dvarininko ar jo dukters ir tarnaitės ar lekajaus. Kitur pirmininkaudavo kas nors iš dvaro šeimynos narių. Dar kitur dvaro darbininkai, kaip nemoksliai, kviesdavosi į komitetą sekretoriauti ką nors iš dvarininko šeimynos.

Žinoma, tokiuose dvaruose darbininkų kontrolės arba visai nebuvo arba ji buvo taip menka, kad jokios naudos neduodavo. Kitur toki komitetai dar padėdavo darbininkams aikvoti dvaro turtą. Dvarininkai paleisdavo paskalas, kad vis vien bolševikai viską atims nuo darbininkų ir užtai reikia bendrai dvaro turtą išparduoti. Darbininkai sutikdavo išparduoti ir, žinoma, tik trupiniai tekdavo darbininkams, o viskas kitas — dvarininkams.

Daugelis komunistų, patėmijus tokius netikusius apsirėiškimus, nusistatė prieš lauko darbininkų komitetus. Girdi, iš jų jokios naudos nėra, jie net blėdingi. Teki komunistai net reiki kalaudavo panaikinti komitetus dvaruose. Žemdirbystės kom-

sariatas dalinai sutiko su tokia jų nuomone ir varžė dvaro darbininkų komitetų teises ir net atėmė nuo dvarų darbininkų komitetų teisę kontroliuoti dvaro administratorių darbus ir dvaro ukį. Žinoma, toks dvaro darbininkų komitetų teisių susiaurinimas labai patikdavo visokiems administratoriams, tarp kurių daug buvo dvarininkų agentų. Be komitetų kontrolės administratoriai likdavo pilnais dvarų šeimininkais: žemdirbystės komisariatas vis vien nepamatys kas dedasi dvare, o darbininkai neišdrys nei pusės žodžio pasakyti: jie jau nebetur teisės. O jei kur kas išdrys žodį pasakyti, tai apskelbia tokį kontr-revoliucionierių, nepripažįstančių tarybų valdžios, arba pagrasina baltuju atėjimu, ir atliktas kriukis.

3. Komitetų klausimas komunistų konferencijoj ir tarybų suvažiavime.

Lietuvos ir Baltarusijos Komunistų konferencija, buvusi pradžioj vasario mėnesio 1919 m., kaip ir Lietuvos Tarybų Suvažiavimas visai negvildeno lauko darbininkų komitetų klausimo taip svarbaus Lietuvoj. Tik bendroj rezoliucijoj apie Tarybų valdžios kurimą komunistų konferencija pasakė: „Kaime pirmučiausia imti kurti Tarybas lauko darbininkų, dirbančių dvaruose ir pas turtingesnius ukininkus, ir rupintis, kad šiosios grynai proletarinės Tarybos galėtų lošti kaime žymiausia rolę“. Tarybų gi suvažiavimas apie tarybas pasakė: „Dvaruose renkamos yra kumečių tarybos“. Be to, taip konferencija, taip suvažiavimas žiūrėjo į tas tarybas dvaruose, kaip į valdžios organus. Apie jų teises nebuvo pasakyta nei pusės žodžio.

4. Darbininkų komitetų rinkimai.

Gruodžio mėnesij (1918 m.), kada visoj Lietuvoj dar buvo vokiečių okupantų valdžia, ir sausio mėnesij (1919 m.), kada Lietuvos Tarybų valdžia dar tik jieškojo tarybos tverybės kelių, darbininkų komitetų ir tarybų klausimai buvo painiojami. Bet kovo mėnesij, nežiūrint į žemdirbystės komisariato nusistatymą prieš dvarų komitetus, aišku buvo, kad greta darbi-

ninkų, bežemių ir mažžemių tarybų valsčiuose, kaip darbininkų valdžios organų, turi but dar dvarų komitetai, paraleliški fabričių komitetams, kaip darbininkų valdžios pagalbos organai, reikalingi specialiai kontrolei kaimo ukų, o. taipogi kėlimui klesinio lauko darbininkų susipratimo ir skleidimo švietimo kaime.

Kovo 16 d. „Komunistas“ plačiau pajudino lauko darbininkų komitetų klausimą. „Komunistas“ davė tokį patarimą: „Kiekviename dvare darbininkai išrenka dvaro darbininkų komitetą. Kur greta randasi keli dvarai arba kur yra dvaras su palivarkais, tenai visi dvarai gali išrinkti bendrą komitetą. Nel geriau, kad butų bendras komitetas. Rinkimuose į dvaro darbininkų komitetą dalyvauja visi dvaro darbininkai ir jų žmonos, visos tarnaitės, visoki samdininkai, jei jie pasiekę 18-os metų amžiaus.“ Bet „negali dalyvauti rinkimuose visoki užveizdos, ekonomai, kurie ėjo prieš darbininkus, kurie meilinosi prie ponų ir padedavo jiems sunkesnį jungą uždėti ant darbininkų sprando.“ Pastaroji priemonė buvo neatbutinai reikalinga pačioj pradžioj, kad suvaržyti inėjimą į darbininkų komitetus visokiems dvarininkų agentams.

„Komunistas“ duoda tokį patarimą, kaip rinkti komitetą: „Kas iš dvaro darbininkų perskaitė šiuos nurodymus arba kas girdėjo apie darbininkų komitetus, tas parėjęs namo tuojaus turi sušaukti visus dvaro darbininkus ir kitus samdininkus, kurie naudojasi rinkimų teise.“ Kas nors iš mokančių skaityti perskaito šiuos nurodimus, darbininkai pakalba apie savo vargus. Pasikalbėję, susitarę, renka komiteta iš 3 narių, jei tik vienam dvarui, arba 5 narių, jei keliems dvarams arba dvarui su palivarkais. Rinkti reikia tik gerus darbininkus, kurie niekad, prie jokių aplinkybių neparduos darbininkų reikalų, neklausys darbininkų priešų, bet visuomet laikysis darbininkų. Rinkti negalima tokių, kurie seniau meilinosi prie ponų, kurie ponams neištikimus darbininkus išduodavo ponams, kurie gerai gyvena su caro policija arba kaizerio šucmanais, kurie mėgdavo vogti, kurie priklauso prie darbininkams priešingų partijų“.

„Komunistas“ dar priduria: „Dvarų darbininkai, išrinkę savo komitetą, netur taip manyti: išrinkai ir atliktas kriukis,

Visai ne. Visus svarbesnius dvaro darbininkų gyvenimo klausimus turi rišti visu darbininkų susirinkimas. Be to, ir pats komitetas tik tuomet galės ką nors padaryti, jei jį palaikys ir kiti darbininkai.“

Šiuos patarimus „Komunistas“ davė tiems lauko darbininkams, kurie dirbo tenai, kur jau buvo tarybų valdžia. Šie patarimai lygiai tinka ir toms vietoms, kur ponauja darbininkų priešai. Tik tenai lauko darbininkai turi but dar atsargesni. Tenai, kur viešpatauja baltieji, į komitetus jokių būdu negalima leisti nieko iš dvaro administracijos, ponų lekajų, pakajaukų, gėspadinių ir kitų ištekimų ponams tarnų. Jų negalima leisti net į darbininkų susirinkimus, nes jie tuose susirinkimuose tik kliudys darbininkams rupintis savo reikalais. Toliau, tenai, kur viešpatauja baltieji labai reikia žiurėti, kad nepa- kliūtų į komitetą baltųjų valdžios šalininkai, visoki klerikalai, social-pardavikai ir panašus. Tai vis darbininkų klesos judėšiai. Į komitetus galima rinkti vien komunistus, komunistams užjaučiančius ir šiaip dorus darbininkus, kuriems rupi darbininkų kova ne vien su ponais ir buožėmis, bet ir su ponų ir bagočių valdžia, kuriems rupi, kad ateityj Lietuvos šeimininkais būtų darbininkai.

5. Darbininkų komitetų uždaviniai.

„Komunistas“ kovo 16 d., tai yra tuomet, kada pusėj Lietuvos buvo tarybų valdžia, davė tokius patarimus naujai išrinktiems lauko darbininkų komitetams. „Naujai išrinktas komitetas tuojuos turi imtis už darbo. Tuojuos turi but surašytas visas dvaro turtas, paimti nuo senų savininkų visi raktai. Jei yra užveizdos nuo valdžios (Tarybų), tai vieni raktai turi but pas užveizdas, o kiti darbininkų komitete.—Visur turi but komiteto akis. Kad nieks be komiteto žinios nieko neišvežtų iš dvaro. Ypač žiurėti, kad neaikvotų dvaro seni savininkai, spekuliantai, užveizdos, kad nieks neplėštų jo turto, kuris ištikrųjų turi priklausyti visai darbininkų klesai. Komitetas turi saugoti, kad ukininkai, neužgrobtų dvaro kad neišnaudotų jį visoki vanagai. Kur galima, tenai darbininkų komitetai turi imti dvarą į savo rankas. Vesti ukį turi sutartinai su žemės

reikalų Liaudies Komisariatų“. „Dvarininkai, ~~Ne~~ buvusieji stambūs žemės savininkai turi but pašalinti“. „Jei kur žemės reikalų Liaudies Komisariatas arba jo organai vietose paskiria į dvarus agronomus, toki agronomai turi but darbininkų komiteto kontroliuojami,—darbininkų komitetai turi žiurēt, kad koks agronomas nedarytų skriaudos darbininkų valstybei“.

Taigi mes matome, kad lauko darbininkų komitetai galėjo naudotis plačiomis teisėmis. Jiems tik reikėjo rinkti gerus komitetus ir sparčiau imtis dalyvauti viešame gyvenime, dalyvauti kaimo gaminyje. Žinoma, tenai, kur šeimininkauja baltagvardiečiai, darbininkų komitetai negalėjo ir negali naudotis taip plačiomis teisėmis. Bet ir tenai darbininkų komitetai gali imtis dvaro ukio kontrolės, o kaip toliau pamatysim, tai jie ir ima.

Be augščiau minėtų uždavinių komitetai turėjo ir kitus. „Kadangi visa žemė,—rašė „Komunistas“,—visas kaimo ukis turi priklausyti visiems darbininkams, tai dvarų darbininkų komitetų pareiga žiurėti, kad dvarai neišsprustų iš darbininkų klesos rankų. Jei lauko darbininkai pradės dalinti dvarus, tai tuojaus prilips prie to dalinimo ukininkai, kurie pasirupins užgrobti geriausias žemes. Dvarų darbininkai negalės tuomet pramisti iš savo žemės ir eis bernauti pas ukininkus. Užtai darbininkų komitetai ir visi laukų darbininkai netur dalintis dvarų, neturi leisti kitų prie dalinimo, bet turi dirbti bendrai su kitais darbininkais, kad bendras darbas eitų visų darbininkų naudai“.

Toliau, „vieno dvaro darbininkams neištenka, kad tik jų dvaras susiorganizuotų, kad tik pas juos būtų išrinktas komitetas. Vieno dvaro darbininkai turi rupintis kito dvaro darbininkų reikalais. Jei tik vieno dvaro darbininkai susiorganizuos, juos labai lengva apgalėti. Daug sunkiau darbininkų priešams buna, jei ir kitų dvarų darbininkai susiorganizavę. Už tai vieno dvaro darbininkai turi rupintis organizuoti ir kito dvaro darbininkus, šaukti jų susirinkimus, mokinti juos rinkti save komitetus.

„Jei išrinkti (bus) darbininkų komitetai viename, kitame dvare, tuomet tų komitetų atstovai gali susieiti į vieną vietą, aptarti bendrus darbininkų reikalus ir išrinkti visos gminos

lauko darbininkų komitetą“. Šio komiteto pareiga rūpintis, kad nepasiliktų nei vieno dvaro be komiteto.

Be to, „dvaro darbininkų komitetai turi rūpintis, kad dvaruose būtų įtaisytos skaityklos, bibliotekos, kliubai, kur galima mokyklos, turi būti taisomos paskaitos, vaidinimai ir t. t.

„Dvarų darbininkai turi tuoj užmegsti artimiausius ryšius su komunistų organizacijomis, su miestų darbininkais, kad veikus, kovojus bendromis jėgomis. Turi dėti pamatus organizacijai (lauko) darbininkų sąjungos“, kur jos dar nėra.

„Dvarų darbininkų komitetai, išvien su lauko darbininkų sąjunga ir su komunistų organizacija turi imti į savo rankas darbininkų Tarybas, turi rūpintis, kad į darbininkų ir mažažemių tarybas nepaklūtų nė vienas darbininkų priešas“.

Toki lauko darbininkų komitetų uždaviniai tenai, kur darbininkų ir mažažemių tarybų valdžia. Maž daug toki turi būti uždaviniai ir tenai, kur ponauja darbininkų priešai. Tik tenai, lauko darbininkų komitetai turi dalyvauti ponų ir bagočių valdžios nuvertime, tenai jie turi rūpintis, kad greičiau viršus būtų darbininkų pusėj.

II. Kova su darbininkų komitetais dvaruose.

1. Kam jie nepatinka.

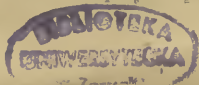
Žinoma, lauko darbininkų komitetai pirmuciausiai nepatinka dvarininkams ir buožėms. Jei gerai susitvarkęs dvaro darbininkų komitetas, tai prie tarybų valdžios dvarininkas jau nebegali būti ponu dvare. Jei net vienam-kitam dvarininkui ir pasisektų prisišlieti prie valdžios ir tenai gauti vietą, pavidžiui, administratoriaus dvare, tai visgi toks prisišliėjėlis nemokės rodyti savo fanaberijos. Dvare komitetas nulauž tokiam ragus. Ir toks dvarininkas arba bus išmestas iš dvaro arba jis nuduos gerą žmogų, ir kokias šunystes darys tik slaptai, kad komitetas nežinotų.

Lietuvos dvarininkai ir buožės rado tris kelius, kad panaikinti lauko darbininkų komitetus. Pirmas kelias, apie kurį jau augščiau minėjom, tai paimti komitetus į savo rankas. Antras kelias — įkalbėti žemdirbystės komisariatui, kad komitetai tik kliudo ukį vesti tarybų kaime, kad jie kišasi ne į savo dalykus, ir užtai jų teisės turi būti suvaržytos, arba net panaikinti jie patys. Pagalios, trečias kelias, tai represijų kelias. Vienok Tarybų Lietuvoj dvarininkai ir buožės galėjo imtis tik grasinimų, bet už tai tenai, kur viršus budavo jų pusėj, jie tenai imdavosi komiteto narių arešto ir sušaudymo arba bent jų atstatymo iš dvarų. Visur, kur baltieji eidavo pirmyn, vis vien lenkų ar lietuvių, daugiausiai nukentėdavo lauko darbininkų komitetų nariai. Čionai dar mes negalim pristoti sąrašo visų aukų, dar truksta žinių, bet jų buvo ne vienas desėtkas. Tas kerštas, tas žiaurumas, kurio griebėsi

ir lenkų dvarininkai ir lietuvių buožės, rodo, kaip nepakenčiamai jiems darbininkų komitetai. Jei darbininkų priešai taip nekenčia darbininkų komitetų, jei jie taip smarkiai persekioja juos, tai tas tik rodo, kad tie komitetai pavojingi darbininkų priešams, -- tai tas rodo, kad jie labai naudingi darbininkams. Lauko darbininkai turi brangyti juos.

2. Lietuvos žemdirbystės komisariatas ir darbininkų komitetai.

Reikėjo laukti, kad žemdirbystės komisariatas, kaip darbininkų diktatūros organas, karštai rupintusi lauko darbininkų komitetais, kad jis su jų pagalba kontroliuos dvarų ūkį, ypač jei nebus galemybės visur vesti tikrą tarybų ūkį. Iš pradžių žemdirbystės komisariatas kreipėsi į pačius darbininkus ir ragino juos imtis kontrolės darbo. Vėliau žemdirbystės komisariatas užmiršo tuos kvietimus, užmiršo apie kontrolę dvaruose su darbininkų komitetų pagalba ir net apskelbė savotišką karą dvarų komitetams. Karas prasidėjo ir dvarų komitetų teisės susiaurino. Instrukcijose, žemdirbystės komisariato išleistose, skaitome: „Dvarelis komitetas yra baudžiamoji ir visuomeninė valdžia (?); vis dėl to jokiai būdu negali kištis į administratoriaus techniką.“ Nors čionai ir pasakyta, kad jis yra kokia tai neaiškia „visuomeninė valdžia“, bet toji valdžia, kaip toliau matysim nesinaudojo net kontrolės teisėmis, nes žemdirbystės išleistos instrukcijos davė dvarų komitetams tik tokias pareigas: „1) Sekti bet kurio darbininko darbštumas per kiaurą darbo dieną. 2) Visiškai paleisti netikusieji ir „darbininko“ vardo nevertieji asmens (vagys ir kt.). 3) Stengtis kits kitam pasidėti, patiems dorėti ir protas šviesti. 4) Taikinti nesusipratimai tarp dvarelis administratoriaus ir darbininkų (privalo gyventi lyg vienoje bendroje šeimynoje ir kiek tik galima geruoju baigti bet kokie susikirtimai). 5) Iškilus bet kokiems rimtesniems darbininkų nesusipratimams su administracija, pašskusti šiaja tegalima Didžiadvario Komitetui, ir nieko nedaryti savaimi, nes tai trukdo tvarką ir kenkia žmonių reikalams. 6) Komitetas taip pat privalo pamokyti bet ką

t. y. buržuazijos rankosė, tai darbininkų komitetai turi kontroliuoti gaminimą, ypatingai žiūrėti, kad nebūtų skriaudžiami darbininkai, padėti profesinėms sąjungoms ir komunistų partijai nuversti turčių valdžią ir pastatyti darbininkų valdžią, t. y. jie turi prisidėti prie kapitalo viešpatavimo nuvertimo. Jei valdžia darbininkų rankose, tai darbininkų komitetai turi kontroliuoti specialistus, žiūrėti, kad būtų saugojami visi darbininkų valdžios dekretai, rūpintis, kad iš gaminimo būtų daugiau naudos darbininkų respublikai. Taigi, komunistams rūpi, kad darbininkų komitetai ir gaminimo kontrolė eitų naudai vien darbininkų, vis vien, ar jau darbininkų valdžia ar dar jų priešų. Darbininkų komitetai ir gaminimo kontrolė jokių būdu negali būti kapitalistų priemone didinti savo pelną, arba bagočių vyriausybės priemone stipriau laikytis valdžioj.

Ši komunistų pažiūra liečiasi ir dvarų bei buožinių.

Visai kas kita rūpi bagočių mekleriams, visokiems social-pardavikams: liaudininkams ir lietuviškiems social-demokratams. Jiems irgi „rūpi“ gaminimo kontrolė, bet su tuo, kad tas gaminimas eitų buožių ir buržujų valstybės naudai. Jiems rūpi prižiūrėti dvarininkus, bet kad tas dvarininkas tarnautų ne lenkų baltagvardiečiams, bet lietuvių.

5. Liaudininkai ir komitetai.

Liaudininkų „Darbas“ taip rašo apie lauko darbininkų komitetus: „Dar pernai metais (1918) vokiečiams Lietuvą pradėjus apieisti, beveik visuose dvaruose susidarė darbininkų komitetai. Tie komitetai vokiečiams iš dvarų kraustantis daugelyj vietų labai svarbią rolę sulošė.“ Daugelyj vietų jie „buvo vienintėliai dvarų turto saugotojai.“ Bet tuoj liaudininkų „Darbas“ dejuodamas priduria: „Bet ne be reikalo sako, kad valdžios galybė kiekvieną svaigina. Ir dvarų komitetai iš saugotojų tuojau panorėjo būti šeimininkais.“ Šią norą lietuvių baltagvardiečių valdžia dalinai panaudojo, pavėsdama dvarų komitetams tuos dvarus, kurių ji pati nepajėgė apimti. Kitur lietuvių valdžia dar gudriau elgėsi: ji neva pavėsdavo dvarą darbininkams, bet tai ištikro buvo tik atsya-

kymas mokėti algą darbininkams. Darbininkai manys, kad jau jie dvaro šeimininkai, ir dirbs be algos, o valdžia ims iš dvaro, kas jai patinka, paskui užveizdą paskirs ir patį komitetą išvarys. Pavizdžiu, klerikalų „Laisvė“ taip rašė liepos 17 d. (1919 m.) apie Butkininkų dvarą (Simno apylinkėse): „Darbininkai, tikėdami dvarą teksianti jiems, dirbo be užmo kesnio.“ Bet dvaras buvo atiduotas spekuliantams.

Kitų darbininkai patėmijo „savo“ lietuviškos valdžios šunystes ir atsisakė imti dvarus savo atsakomybėn, bet neišsžadėjo savo kontrolės. Jie toliau norėjo likti dvaruose, ir kontroliuoti jo ukį. Tai labai nepatiko liaudininkų „Darbui“ ir jis rašė (spalių 29 d.): „Bet didžiuma dvarų darbininkų atsisakė dvarus savo atsakomybėn imti. Vienok neimdami atsakomybėn, nenorėjo atsisakyti šeimininkavimo teisių“, t. y. kontrolės. O labiausiai liaudininkų „Darbui“ nepatiko tas, kad toki darbininkai dar drysdavo reikalauti algos iš valdžios (reikia atsiminti, kad daug dvarų pasiliko be dvarininkų ir juos turėjo paimti į savo rankas lietuvių valdžia). „Darbas“ pašiepdamas tokius darbininkus rašė: „O buvo ir tokių vietų, kur dvarų darbininkų komitetai, kišdamiesi į visus ukio reikalus, reikalavo iš valdžios įgaliotinių užmokesnio už tai, kad pav. sutiko pasikulti savo dvaro rugių duonai arba parsivežti dvaro arkliais iš miško malkų.“

Kiekvienam darbininkui aišku, kad jei dvaro darbininkas dirbo per visą vasarą, tai jis kartų naudojosi teise gauti ordinariją ir žiemos metu. Jei rugiai nekulti, tai jie turi but iškulti dvaro savininko lėšomis ir duoti darbininkams. Šio prasto dalyko „nesupranta“ tik social-parlavikai liaudininkai, kaip po jų ir bagočių lekajai.

Nepatinka liaudininkų „Darbui“ ir bolševikų laikų komitetai. Jis rašo: „Bolševikams Lietuvą užpludus savaime dvarų darbininkų komitetai pasidarė dvaro šeimininkavimo komitetais sulig komunistų dėsniais.“ Bet „bolševikams išėjus į daugelį vietų sugrįžo dvarų savininkai“ (o buožių valdžia jiems padėjo sugrįžti), „be to milioija ir net naujai atėjusi kariuomenė“ „į dvarų darbininkų komitetus živrėjo kaip į bolševikų įstaigas, ir, žinoma, pasistengė likviduoti“, t. y. išvaikyti juos, areštuoti arba ir sušaudyti, — priduriam mes.

Nežiurint į tuos persekiojimus tenai, kur nebuvo bolševikų, ypač Suvalkijoje, komitetai pasiliko. Tuos komitetus „Darbas“ išskirsto į tris rūšis. „Yra vietų, — rašo „Darbas“, — kur dvarų darbininkų komitetai patys dvarą valdo (tokių vietų labai maža); kitur tokie komitetai į valdymo arba šeiminkavimo reikalus visai nesikiša, o atstovauja vien darbininkų, ekonominius reikalus (tokių yra daugiausia) ir yra taip pat vietų, kur dvarų darbininkų komitetai, neimdami atsakomybės už dvarų ukio vedimą, vis dėlto neatsisako nuo kišimosi į „ukininkavimo reikalus.“

Tokiu būdu, yra dvarų, kurie kaip pilnai priklauso dvarininkams (jie tenai dirba veltui, kol jų buožių valdžia neišprašys), ir tokių dvarų, kur komitetai kontroliuoja dvaro ukį, ir pagalios tokių, kur komitetai dar nekontroliuoja, bet kur rūpinasi vien tarpininkavimu tarp darbininkų ir ponų. Liaudininkams labiausiai nepatinka tie komitetai, kurie drysta kontroliuoti dvaro ukį, ir jų „Darbas“ stačiai sako: „Dvarų darbininkų komitetai nieku būdu negali būti paverčiami dvarų šeiminkavimo“ (t. y. kontrolės, — Z. A.) „komitetais, jeigu tas šeiminkavimas, apsirėškia tik tiek, kad kišimasi į ukininkavimo reikalus, o nenorima imti atsakomybės už ukininkavimo padarinius. Mat liaudininkams, kaip ir visiems bagochių meklėjams rūpi: jei dvaras duoda pelną, tai tas pelnas tegu eina dvarininko arba buožių valdžios naudai, o jei bus nuostolis, tai tegu darbininkas be algos ir be pusės ordinarijos dirba. Puiku tuomet dvarus turėti!

Labiausiai liaudininkai bijosi to, kad lauko darbininkai bekontroliuodami dvarus, gal pagalios užsimanyti likti tikrais šeiminkais, gal panorėti išvaryti visus dvarininkus ir kitus stambius žemių savininkus.

Tam, žinoma, pasipriešins buožių valdžia. Darbininkams prisieis tuomet panorėti ir ją išvaryti, t. y. darbininkams prisieis panorėti likti bolševikais. Šio bolševizmo bijosi liaudininkų „Darbas“ ir sako: „Galima turėti vilties, kad dvarų darbininkų, o drauge ir dvarų ukio klausimas šiam pereinamam“ „laikui būtų pakenčiamai išrištas. Kaip, t. y. laukiant ilgiau, galima prieiti jei ne prie bolševizmo, tai bent prie pilnos anarchijos...“

6. Social-demokratai ir komitetai.

Social-demokratai irgi paliečia darbininkų komitetų klausimą. „Social-demokratas“ rugsėjo 19 d. 1919 m. rašė: „Visoj Lietuvoj buvo susitvėrę dvaruose Darbininkų Komitetai. Ne paslaptis, kad dvarų darbininkai žiuri šiandien į dvarus, kaipo į „savo“, — jie šventai tiki, kad žadamoji žemės reforma pirmon galvon turės paliesti bei nustatyti jų santikius su dvarais, kuriuose jie „nuo amžių gyvena ir dirba.“ Ir reikia matyti, kiek jie šiandien deda gyvo rupesčio dvaro ūkin, kiek tenka jiems kovos pakelti, kad dvarininkas sėtų laukus, gyvulius augintų, tenka jiems sekti kiekvieną dvarininko žingsnį ir, kas žin, gal daug liudniau atrodytų šendiena mus dvarų padėtis, jei nebutų buvę šios darbininkų komitetų priežiūros. Ištikrųjų sunku sau ir įsivaizdinti geresnę ir tobulesnę privatinių (tik privatinių! Z. A.) dvarų ūkio priežiūrą, kaip kad tokių Komitetų priežiūra. Jai pasirėmus, duodant jiems reikalingų nurodymų valdžia būtų puikiai atlikusi tą uždavinį, kurio norėjo savo įstatymais pasiekti.“ Paskutiniuose dviejuose sakiniuose ir išlindo iš maišo social-pardavikiška yla. Pasak „Social-demokrato“, tokiu budu, darbininkų komitetų priežiūra reikalinga vien privatiuose dvaruose, o ne buožių valdžios dvaruose. Antra, toji priežiūra turi tarnauti ne darbininkų klesos reikalams, bet buožių valdžios reikalams. Darbininkų organas, pasak social-pardavikų, turėtų likti buožių valdžios organu. Bet buožių valdžia nesuprato to ir „Social demokratas“ prispirtas buvo rašyti: „Komendantai, žiūrėdami į komitetus, kaipo į bolševikų valdžios padarą, naikino juos, kiek galėdami, areštavo jų narius. Žemės ūkio įgaliotiniai irgi ne kiek nesiskaitė su komitetais, nematė jų reikalingumo ir nepasitikėjo jais. Tokiu budu, komitetai daugely vietų išvaikyti arba pakriko; visuomeninė pastanga, kuri to paties siekė, ką ir valdžios organai, pašalinti ir ... privatinių (tik privatinių!, — Z. A.) dvarų priežiūra liko ant popieros, nes organai ar nemoka, ar nepajėgia jos įvykinti.“

„Social-demokratas“ aimanuoja. „Pavojus gi krašto ūkui nuo tokio dvarų šeimininkavimo, kaip kad aukščiau nurodyta, tebėra, ir šiandien yra kaip tik tas momentas, kuomet

dvarų priežiūra ypač reikalinga. Ją gi įvykinti lengviausia būtų atsirėmus minėtaisiais dvarų darbininkų komitetais. Reikalinga tat valdžios organams keisti savo atsinešimus prie tų komitetų, nedaryti jų veikimui kliučių, reikėtų tam tikrų įstatymų sunormuoti tujų Komitetų tverimasis ir veikimas!“

Bet buožių valdžia neklauso šių social-pardavikų patarimų. Kodel ji neklauso? Ji išmintingesnė, kaip išmintingiausi social-pardavikai, vis vien, ar jie liaudininkų ar social-pardavikų vardą nešioja. Kodel jie išmintingesni? Buožių valdžia puikiai supranta, koks tikras darbininkų komitetų uždavinys. Jie žino, kad tai dabar, kol viešpatuoja buržuajai ir buožės, darbininkų komitetai padeda darbininkams ginti savo reikalus, padeda ruošti prie penų ir bagočių valdžios nuvertimo. Kada gi viršus bus darbininkų pusėj, darbininkų komitetai bus proletariato organais, nors ne svarbiausiais, bet visgi svarbiais, kad kelti gaminimą darbininkų naujai. Buožių valdžia puikiai tai supranta ir persekioja darbininkų komitetus arba kur nepajėgia jų persekioti, tai neduoda jiems tikių teisių, kontrolės teisių.

Social-pardavikai gi, norėdami patarnauti buožėms, kad paturėti jas prieš bolševikus, mėgina darbininkų organus pakeisti buožių įrankiais. Jie nemato, arba nenori matyti, kad tų organų augimas, tai kapai buožių viešpatavimui. Už tai, buožių valstybė ir stumia nuo savės lauko darbininkų komitetus, nes žino, kad tie komitetai jai peilis. Buožių valstybė neduoda, ir negali duoti, lauko darbininkų komitetams kontrolės teisių.

Lietuvos social-demokrat'ai, kaipo labiau nutolę nuo buožių, kaipo labiau inteligentų (nors ir buržuazinių) partija, labiau gudri, kaip laudininkai. Kuomet Lietuvos social-demokrat'ai leidžia darbininkų komitetams kontroliuoti privatinius (bet ne valstybės) dvarus, bet kontroliuoti buožių valstybės naudai, liaudininkai gi, kaipo labiau susirišę su buožėmis, nesutinka ir su tokią kontrole, nes jie žino: pradės darbininkai kontroliuoti privatinius dvarus, o paskui pradės kištis į buožių reikalus, o dar vėliau panorės ir dvarininkus ir buožes išvaryti, kur pipirai auga. Darbininkų komitetai gali tik tarpininkauti tarp ponų ir darbininkų. Klerikalai ir buožių

valdžia dar gudresnė: jie mato - pradės šiandien lauko darbininkų komitetai tik tarpininkauti, rytoj panorės kontroliuoti, poryt šeimininkauti, — žiūrėk, ir buožių valdžiai jau nebėr vietos Lietuvoj. Nors pas lenkus kraustykis. Dar laimė, jei tenai ponų ir bagočių valdžia bus. Bet ką reikės veikti, jei Lenkijoj ir kitur darbininkai paims šluotą ponams ir bagočiams: kur tuomet pasidėti?

7. Ima dvarus.

Jau mes kalbėjom, kad vietomis lauko darbininkai ne kontroliuodavo dvarus, bet stačiai imdavo juos į savo rankas. Ėmimas buvo trejopas: 1) pirkimas, 2) ėmimas nuomon nuo lietuvių valdžios, 3) revoliucinis dvaro užgrobimas, su neįleidimu dvarininko, jei tas gryždavo.

Su pirmu dvarų ėmimo budu mes, pavidžiui, susiduriam Suvalkijoj. Lauko darbininkai perka nuo Rumokų dvaro užveizdos Rumokų dvarą. Žinoma, darbininkai lieka apgauti: jei perka nuo to (užveizdos, kuris neturėjo teisės jo parduoti.

Su ėmimu dvaro nuomon, mes susiduriam įvairiuose Lietuvos kampuose. Pavidžiui, Naujadvario dvaro darbininkai rupinasi gauti nuomon dvarą. Tuo reikalu kreipėsi į lietuvių valdžios Žemės Ukio ministerijos įgaliotinį. („Laisvė“ № 104, 1919 m.).

Bet jau mes žinom, kad gudrioji buožių valdžia moka išnaudoti šį darbininkų norą imti dvarus į savo rankas. Jūs įgaliotiniai prižada dvarus darbininkams, tie dirba veltui, o paskui dvaras lieka atiduotas kokiam spekuliantui, buožei arba gražintas senam dvarininkui. Tai žinodami darbininkai kitur nenori imti dvarų, net jei jiems valdžios įgaliotiniai perša juos. „Darbas“ rašo, kad visgi kai kuri dvarų dalis jau paimta į darbininkų komitetų rankas.

Dvarų ėmimas į darbininkų komitetų rankas nustato naują žemdirbystės formą. Rusijoj mes žinom komunas, tai kas (arteli) ir kitas bendros žemdirbystės formas. Bet Rusijoj komunose, talkose tankiausiai dalyvauja ne proletarai. Proletarinės komunos galėjo gimi tik tenai, kur yra daugiau lauko darbininkų. Pirmi mėginimai kurti tokias grynai proletarines

komunas buvo, rėdosi, Estijoje, kur lauko darbininkai rinko savo seniunų tarybas ir tos ėmė dvarus į savo rankas. Bet Estijoje greit pakilo reakcija ir pirmi Estijos darbininkų mėginimai buvo užgniaužti. Lietuvoj pirmos lauko darbininkų komunos pasirodė jau prie Tarybų valdžios, bet jos buvo neaiškios, jų teisės nebuvo dekretais nustatytos, pagalios nieks jų prasmės nesuprato, ir tos komunos pradėjo virsti paprastais neva tarybų ukiais.

Komunų ideja ne buvo svetima Lietuvai, nors kai-kurie komunistai mėgino užginčyti tai ir net griežtai priešinosi jų pasirodymui Lietuvoj, kaipo rusų padarui. Tuo tarpu sveikas Lietuvos lauko proletarų instinktas ką kitą jiems sakė. Jis sakė lauko darbininkams: imkite dvarus į savo rankas ir tenai veskite bendrą ukį. Rinkite komitetus, tegu komitetai ima dvarus ir žiuri tvarkos.

Daugelyj vietų lauko darbininkai taip darė, taip daro ir dabar. Visų tikrų lauko darbininkų pareiga padėti jiems daugiau imti dvarų į komitetų rankas ir tenai vesti bendrą ukį. Bet iš anksto reikia pasakyti: prie darbininkų priešų viešpatavimo valstybėj lauko darbininkų komitetai negalės būti tikrais dvarų šeimininkais. Buožių valdžia leis šeimininkauti tik iki žinomam laikui, o jei reikės dvarą atiduoti kokiam vertelgai ar buožiui, ji be ceremonijų atims dvarą nuo darbininkų ir atiduos buržui arba buožei. Lauko darbininkų komitetai tik tuomet galės būti tikrais, kad jų darbas neina veltui, kad jų komitetai gali šeimininkauti dvarė, kada Lietuvoj valdžia bus darbininkų ir mažažemių tarybų rankose.

IV. Išvados.

---

1. Iš kur atsirado lauko darbininkų komitetai Lietuvoj?

Gal vienur kitur lauko darbininkai ir patys emėsi rinkti dvaro darbininkų komitetus, panašiai į fabriku komitetus, kitur galėjo veikti ir kitų vietų pavidžiai. Pavidžiu 1917 m. pasirodė dvarų seniunų tarybos Estijoje. Apie darbininkų tarybas Estijos dvaruose „Tiesa“ gruodžio 26 d. 1917 m. taip rašė: „Visi darbininkai ir kareiviai, kurie rengiasi grįžti į Lietuvą, turi pasimokinti pas kitus, kas reikės daryti jiems, kada jie atsidurs Lietuvos kaime.

„Pirmučiausiai laukų darbininkams prisieis pasirupinti savo tarybomis. Tos tarybos ir turės imti dvarus ir stambių ukininkų žemes savo priežiurai.

„Panašiai jau daroma įvairiuose Rusijos kampuose. Gerą pavidį mes matom Estijoje, Vechmeto val. (Veisenšteino pav., Estliandijos gub.). Lapkričio 19 d. buvo išrinkta tenai valščiaus darbininkų taryba. Lapkričio 20 d. taryba išskyrė pildomąjį komitetą iš 5 narių. Lapkričio 22 d. pradėjo kontroliuoti valščiaus dvarus. Pirmučiausia padarė susirinkimą Orino dvare. Darbininkai susirinko valgomajame dvarponio kambaryj ir perskaitė dekretą apie žemę. Dvaro savininkas baronas „Šilingas“ rupinosi prirodyti, kad darbininkai veikia sauvališkai. Tarybos pildomojo komiteto narys atsakė, kad dabar dvaras jau perėjęs žmonių nuosavybėn. „Baronas“, Šilingas apleido darbininkų susirinkimą, gazdydamas darbininkus, buk dvaras duodąs tik nuostolių. Darbininkai leido Ši-

lingui per tris mėnesius gyventi dvare ir davė jam tris kambarius. Bet „puikus“ ponas nepriėmė darbininkų malonės ir išvažiavo. Jau anksčiau dvaro Orino darbininkai buvo išrinkę seniunų tarybą. Seniunų taryba paėmė dvaro kontorą į savo rankas. Dvaro užveizda paliko seną. Tos pat dienos pavakaryj buvo panašiai padaryta ir dvare Karino.“ „Tiesa“ nuo savės priduria: „Ir Lietuvos lauko darbininkai turės eiti panašiais keliais.“*) Ir jie ėjo. Labiau susipratusių draugų pavizdžiai ir „Tiesos“ žodžiai nežuvo veltui. Lietuvos lauko darbininkai žengė ir žengia tais keliais, kuriais mėgino žengti Estijos ir kitų vietų darbininkai.

Rusijos lietuvių bolševikų buvusio Petrapilyj sausio mėn. 1918 m. konferencijos rezoliucijoj apie bolševikų darbą Lietuvoj yra pasakyta, kad reikės įvesti darbininkų kontrolę ne tik fabrikuose, bet ir žemės ukj. Rezoliucijoj gi apie politinį Lietuvos surėdimą randam: „Kurt darbininkų ir vargingesniųjų valstiečių Tarybas dvaruose, kaimuose, miesteliukuose ir miestuose.“

Mes žinom, kad į Lietuvą gryžo daug tremtinių. Kairie iš jų buvo susipažinę su „Tiesa“ ir Rusijos lietuvių bolševikų konferencijos nutarimais, ir tokiems rūpėjo mėginti tvirti darbininkų tarybas dvaruose. Bet dar daugiau buvo tokių, kurie savo akimis matė, fabriku komitetus, kiti dar gal dalyvavo juose, ir užtai nestebėtina, kad jie miesto praktiką rupinosi pritaikyti ir prie kaimo gyvenimo. Pagalios, buvo priežastys, kurios stačiai reikalavo nuo darbininkų rinkti savo komitetus. Vokiečiai buvo paėmę daug dvarų į savo rankas. Jie dabar traukėsi ir palikdavo dvarus. Dvarininkai ne tik negrįžo, bet dar daug jų, iš baimės susidurti su bolševikais, bėgo iš Lietuvos. Daug dvarų, tokiu budu, liko be šeiminkų. Darbininkai, pripratę žiurėti į dvarus, kaipo į gyvenimo šaltinius, bijojosi, kad uk dvarai neišnyktų, kad dvarų, pasilikusių be šeiminkų, neapvogtų buožės ir visoki plėšikai. Prieš dvaro darbininkus kylo klausimas; kaip saugoti dvarus? Kaip tai padaryti? Vienatinis kelias: imti dvarus į savo rankas arba bent uždėti ant jų savo globą. Šis gi dalykas rei-

*) Z. Angarietis. Dekretas apie žemę ir lauko darbininkai.

kaūauja tam tikro organo. Darbininkai rinko savo atstovus, iš kurių ir susidarydavo dvarų komitetai. Vėliau, jau gruodžio mėnesy (1918 m.) ir tuomet, kada Lietuvoj jau buvo Tarybų valdžia, „Komunisto“ agitacija galėjo vien tik priskubinti pasirodymą darbininkų komitetų tenai, kur jų dar nebuvo.

2. Kaip toliau?

Dabartinėj baltagvardiečių Lietuvoj mes matom trijų rūšių darbininkų komitetus: 1) kaipo tarpininkavimo tarp darbininkų ir ponų, 2) kaioo kontrolės ir 3) kaioo šeimininkavimo.

Tarpininkavimo tarp darbininkų ir ponų komitetai, jei jie nori būti tikrai darbininkams reikalingi, tuojaus turi imtis ir kontrolės dvaruose. O kad toji kontrolė geriau eitų, darbininkų komitetai turi būtina susirišti su profesinėmis sąjungomis, darbininkų komitetai, tokiu budu, turi būti pagalbes organais profesinėms lauko darbininkų sąjungoms.

Tenai, kur darbininkų komitetai imasi kontrolės, jie turi žiurėti, kad toji kontrolė būtų kuo nuodugniausia. Toki komitetai turi taipogi paturėti visą darbininkų kovą dėl nuvertimo ponų ir bagočių valdžios Lietuvoj ir dėl paėmimo jos iš darbininkų rankas. Revoliucijos metu toki komitetai turi išvaryti dvarininkus ir stipriausias buožės iš dvarų ir buožinių ir pa- imti dvarus ir tas buožines savo globon. Galima varyti laukan dvarininkus ir stipresnės buožės ir nerevoliucijos metu, bet kada yra tinkamesnės sąlygos, pavidžiui visuotino lauko darbininkų streiko metu. Tuomet lauko darbininkų komitetai turi imti dvarus į savo rankas.

Lauko darbininkų komitetai gali imti dvarus ir „nuomon“, bet atsargiai, turi labai žiurėti, kad buožių valdžia neapgautų jų. Reikia žiurėti, kad jie iš nuomininkų neliktų bėrnais be algos. Pirkti dvarų jokiū budu nereikia. Vis vien neužilgo bus išvaryti iš Lietuvos dvarininkai ir kiti stiprus žemės savininkai, ir tuomet visa jų žemė klius darbininkams ir mažajemiams.

Tenai, kur lauko darbininkai jau paėmė dvarus į savo rankas, nereikia tų dvarų išsidalinti, bet bendrai juos dirbti. Jei paėmusieji dvarą patys savo spėkomis nepajegia apdirbti visų laukų, arba atlikti visų darbų, tai jokių būdu negalima imti samdininkų. Tokiuose atsitikimuose reikia pasikviesti daugiau darbininkų, kurie lieka lygiais talkos arba komunos nariais. Galima pasikviesti net mažažemių, bet tuomet mažažemis visa savo žemę turi atiduoti tam darbininkų dvarui, jis turi likti tokiu darbininku, kaip ir kiti.

Pagalios, lauko darbininkų komitetai turi buti renkami ne vien dvaruose, bet ir buožinėse, pas visus žemės ukio savininkus, kur yra samdininkai. Vienok tenai, kur dirba 1 — 2 samdininkai, žinoma, negali būti ir kalbos apie komitetą. Bet tokių vietų darbininkai gali susidėję išrinkti bendrą komitetą arba kitur gali buti padaryta dar geriau: tokiose vietose kaimo ukį kontroliuoti ir darbininkų reikalus saugoti gali stambiai lauko darbininkų sąjunga.

3. Darbininkų komitetai ir Tarybų valdžia.

Pagalios, kyla klausimas, kokiais turės būti lauko darbininkų komitetai prie darbininkų ir mažažemių tarybų valdžios.

Jie turės būti trijų rūšių, prisitaikant prie trijų žemdirbystės rūšių. Prie Tarybų valdžios smulkus ir vidutiniai ukiai pasiliks žemdirbių rankose. Bet mes žinom, kad daug vidutinių ukių laiko samdininkus, kitą kartą net po keletą. Kur bus 3—4 samdininkai, tenai pakaks vien pirmininko. Kur bus 5 ir daugiau samdininkų tenai reikės rinkti komitetą. Šis komitetas arba tik pirmininkas turės kontroliuoti visą ukį žiūrėti, kad šeimininkai pildytų tarybų valdžios dekretus ir neskriaustų darbininkų, kad ne šmugleriuotu ir neslėptu maisto ir pašaro nuo Tarybų valdžios. Pagalios, toki komitetai su profesinės sąjungos sutikimu ir tarybų valdžios leidimu galės ir visai imti jų kontroliuojamus ukius į savo rankas, arba bendrai su aplinkiniais mažažemiais, ypatingai tuomet, jei ko-

mitetai mato, kad ukių savininkai savo ukininkavimu neša blėdį darbininkų ir mažažemių respublikai.

Tarybų ukiuose darbininkų komitetai turės buti kaip kontrolės organai ir padėti darbininkų valstybei tvarkyti kaimo ukį. Vienok, veikiausiai išpradžių Tarybų valdžia negalės taip daug paimti žemės ukių į savo rankas, kaip ji manė daryti 1919 m., ji veikiausiai išpradžių paims tik didžiausius dvarus, palikdama kitus ukius darbininkų komitetams, darbininkų ir mažažemių komunoms, talkoms, arba stačiai mažažemiams ir bežemiams. Tokiu budu, darbininkų komitetų uždavinys bus rupintis, kad tie didžiausi dvarai būtų pavizdingi ukiai, iš kurių galėtų mokintis ukininkauti darbininkų komitetai, kur jie paėmę dvarus į savo rankas, darbininkų ir mažažemių komunos, talkos ir visokios žemdirbių bendruomenės.

Žymi Lietuvos dvarų ir buožinių dalis nuo pat pradžių negalės buti nacionalizuota. Tarybų valdžia nepajėgs visur tenai vesti savo ukį. Toki dvarai ir buožinės turės buti pavesti darbininkams ir mažažemiams. Bet Tarybų valdžia bus užinteresuota, kad toki dvarai nebutų išdalinti, kad juose darbininkai vestų bendrą ukį. Darbininkai tokiuose dvaruose turės rinkti savo komitetus ir ukininkauti. Tarybų valdžia tokiems dvarams, kur ukį ves patys darbininkai per savo renkamus komitetus, turės eiti į pagelbą, turės duoti lėšų pinigais, sėklomis, inventorium, galvijais, arkliais ir t. t. Turės suteikti agronominę, kultūrinę ir kitą pagelbą. Iš kitos pusės tarybų valdžia turės kontroliuoti tokius dvarus. Jei ji pamatytų, kad darbininkai tenai neveda ukio, bet tik aikvoja jį, tarybų valdžia turės tuomet, atimti dvarą nuo tokių darbininkų, paimti jį į savo rankas arba pavesti kitiems. Jei tarybų valdžia, pamatytų, kad tokio dvaro darbininkai patys nepajėgia apdirbti visų laukų, o sau talkininkų nenori imti, arba samdo samdininkus, tuomet ji naudosis teise įvesti į tokį dvarą naujus darbininkus iš kitų vietų arba iš mažažemių tarpo. Arba, jei toks dvaras nenorėtų dirbti visų laukų, palikdamas per daug pudymų, tarybų valdžia naudosis teise prispirti gerai vesti ukį, kad toks dvaras galėtų kiek galima daugiau duoti maisto darbininkų ir mažažemių respublikos reikalams.

Trumpai pasakius, tarybų ukų lauko darbininkai per savo komitetus turės dalyvauti kontrolej ir gaminime, o tenai, kur patys darbininkai ves ukų, dalyvaus kontrolej ir gaminime tarybų valdžia. Bendromis jėgomis bus daugiau pasiekta.

Baigdami rašyti šią knygutę mes turim pasakyti: tie ukiai, kuriuos ims ir jau ima darbininkai (darbininkų komitetai) liks ir jau lieka lauko darbininkų komunomis. Rusijoje gimė komunos, daugiausiai susidedančios iš mažžemių, Lietuvoje gi gimsta augštesnės formos, grynai proletarinės komunos.

Jas tveria, gimdo net tie, kurie nežino kas tai yra komuna, kurie bijosi net žodžio komuna, bet kurie kaipo proletarai, kovodami su savo priešais, turi buti komunarais.

Z. Angarietis.

Kovo mėn. 1920 m.

Turinys.

Pusl.

Ižanga.

I. Pirmi žingsniai.

1. Tarybos dvaruose	5
2. Kontrolė	8
3. Komitetų klausimas komunistų konferencijoj ir tarybų suvažiavime	10
4. Darbininkų komitetų rinkimai	—
5. Darbininkų komitetų uždaviniai	12

II. Kova su darbininkų komitetais dvaruose.

1. Kam jie nepatinka?	15
2. Lietuvos žemdirbystės komisariatas ir darbininkų komitetai	16
3. Visur ju priešus matom	19

III. Darbininkų komitetai Baltojoj Lietuvoj.

1. Darbininkai supranta savo reikalus	21
2. Kaip patys lauko darbininkai žiuri į savo komitetus	22
3. Komitetai ir baltagvardiečių valdžia	23
4. Komitetai ir social-pardavikai	24
5. Liaudininkai ir komitetai	25
6. Social-demokratai ir komitetai	28
7. Īma dvarus	30

IV. Išvados.

1. Iš kur atsirado lauko darbininkų komitetai Lietuvoj?	32
2. Kaip toliau?	35
3. Darbininkų komitetai ir Tarybų valdžia	35

Komunisto knygynėlis.

1. E. Fedorovas. Arėliai . . . . . — 30 k.
2. Z. Angarietis. Lauko darbininkai ir klerikalai — 50 k.
3. G. Zinovjevas. Spalių revoliucija ir 3-sis Internacionalas . . . . . — 50 k.
4. V. Kapsukas. Steigiamasis Susirinkimas ar Tarybų Valdžia. . . . . — 50 k.
5. Z. Angarietis. Visa Valdžia Taryboms ir spalių revoliucija . . . . . 1 r.
6. Z. Angarietis. Darbininkų kovos pradžia bei valdžios Lietuvoj . . . . . — 75 k.
7. V. Kapsukas. Krikščionys-demokratai ir darbininkai . . . . . 1 r.
8. I. Stepanov. Tikyba ir dora . . . . . — 75 k.
9. Preobraženskis. Musų priešų valstybė . . . . . — 75 k.
10. N. Bucharin. Tarybų Valdžia . . . . . 2 r.
11. Preobraženskis. Tikyba ir komunizmas . . . . . — 75 k.
12. N. Bucharin. Kodėl mes komunistai . . . . . — 75 k.
13. N. Bucharinas. Komunizmas ir proletariato diktatura . . . . . 2 r.
14. Z. Angarietis. Lauko darbininkų uždaviniai 1 r.
15. E. Preobraženskis. Skirstymo organizacija . 1 r.
16. Z. Angarietis. Lauko darbininkai ir Tarybų Valdžia Lietuvoj . . . . . 5 r.
17. Rusijos Komunistų Partijos programa. . . 2 r.
18. N. Bucharin. Musų programa. Kapitalizmo surėdymas . . . . . 2 r.
19. N. Bucharin. Kapitalizmo surėdymo plėtojimas 2 r.
20. Z. Angarietis. Lietuvos buožių valstybė . . 3 r.
21. Z. Angarietis. Paryžiaus Komuna . . . . . 2 r.
22. V. Karpinskis. Du kovos metai . . . . . 1 r.
23. V. Kapsukas. Veidmainių darbai . . . . . — 75 k.

24. V. Kapsukas. Kvie tunicu tūpanasi darbi
ninkais . . . . . 2 r.
25. Z. Augarietis. Būvzēs redūs zēmēs . . . . . 1 r.
26. Z. Augarietis. Lauko darbinīkū komietai
Lietuvai . . . . . 3 r.
27. V. Kapsukas. Trūmpa Lietuvas Social-De-
mokratū Partijas istorija (1906—1914 m.)
Antroji dalis . . . . . 5 r.
28. V. Kapsukas. Krikščionys demokratai ir zēmēs . . . . . 1 r. 50 k.
29. Z. Augarietis. Zēmēs klausimo nišimas Tarybū
Lietuvoj . . . . . —
30. Antanas Ambraša. Manai . . . . . —
31. Z. Augarietis. Lauko darbinīku baltoj. Lie-
tuvoj . . . . . —
32. E. Preobraženskis. Tautū klausimas ir ko-
munistas . . . . . 1 r.